

МОНГОЛ УЛСЫН
ГАДААД ХАРИЛЦААНЫ САЙД

Энхтайваны өргөн чөлөө 7а,
Сүхбаатар дүүрэг, Улаанбаатар хот, 14210
Утас: 26 21 35, Факс: (976-11) 32 21 27,
Цахим шуудан: info@mfa.gov.mn,
Цахим хуудас: www.mfa.gov.mn

2022. 01. 27 № 07/433

танай _____-ны № 48 -т

УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ГИШҮҮН
С.БЯМБАЦОГТ ТАНАА

Монгол Улсын Их Хурлын нэр бүхий гишүүдээс
тавьсан асуулгын дагуу холбогдох мэдээллийг
хавсралтаар хүргүүлж байна.

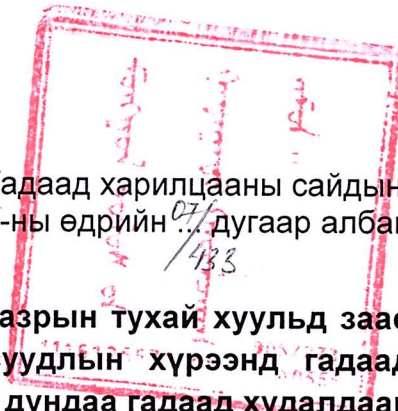
Хавсралт: 17 хуудастай.

Б.БАТЦЭЦЭГ

115220084

Гадаад харилцааны сайдын 2022 оны 1 дүгээр сарын 27-ны өдрийн 07/ дугаар албан бичгийн хавсралт

1. Монгол Улсын Засгийн газрын тухай хуульд заасны дагуу Гадаад харилцааны сайдын эрхлэх асуудлын хүрээнд гадаад эдийн засгийн харилцаа, хамтын ажиллагаа, тэр дундаа гадаад худалдааны бодлого, Олон Улсын Байгууллагатай хийсэн гэрээ хэлэлцээрийн явцад тавих хяналтын асуудал хамаардаг учраас гадаад худалдааг эрчимжүүлэх, хөнгөвчлөх чиглэлээр хийж хэрэгжүүлж байгаа ажлын талаар:

Манай улс өнгөрсөн 30 гаруй жилд эдийн засгаа либералчлах, худалдаа-эдийн засгийн хамтын ажиллагааг өргөжүүлэх чиглэлд томоохон амжилт олсон. Монгол Улсын гадаад худалдааны эргэлт цар тахлын амаргүй нөхцөл байдалд 2020 онд 12.8 тэрбум ам.доллар, үүнээс экспорт 7.5 тэрбум, импорт 5.3 тэрбум ам.доллар байсан бол 2021 оны урьдчилсан гүйцэтгэлээр гадаад худалдааны эргэлт 16.1 тэрбум ам.доллар, үүнээс экспорт 9.2 тэрбум, импорт 6.8 тэрбум ам.доллар хүрснээр экспортын дүн импортын дүнгээс 2.4 тэрбум ам.доллараар давж, гадаад худалдааны баланс эерэг гарлаа. Монгол Улсын гадаад худалдаа эдүгээ ДНБ-ий 130%-тай тэнцэх хэмжээнд хүрч, эдийн засагт чухал хувь нэмэр оруулж байна.

Монгол Улс 1997 онд Дэлхийн худалдааны байгууллага (ДХБ)-ын гишүүн болсноор бусад 164 гишүүн улстай тэгш эрхтэй худалдаа хийх, гадаад зах зээлд хөнгөлөлттэй буюу үндэстний нэн тааламжтай болон үндэсний нөхцөл эдлэх, олон талт худалдааны тогтолцоонд хамтын шийдвэр гаргах үйл явцад оролцох боломж бүрдсэн. ДХБ-ын олон талт худалдааны эрх зүйн орчин нь нэг талаас гишүүн улсад хатуу үүрэг хүлээлгэх боловч үндэсний хэмжээнд зах зээлээ хамгаалах, дотоодын үйлдвэрлэлээ дэмжих, хөгжиж буй орнуудад нэн тулгамдсан эдийн засгийн аюулгүй байдал, хүнсний аюулгүй байдлыг хангах, төлбөрийн тэнцлийн хэт алдагдлыг бууруулах боломжийг олгодог.

Монгол Улсын хувьд худалдааны нээлттэй, чөлөөт бодлого нь эдийн засгийн бусад салбаруудтай харьцуулахад уул уурхайн салбарт хөгжлийн илүү өргөн боломжийг нээж, аж үйлдвэр, хөдөө аж ахуй зэрэг эдийн засгийн бусад салбарын нийт экспортод эзлэх хувийн жин чамлалттай байна.

Иймд тус яамнаас экспортын бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл, худалдаа, хөрөнгө оруулалт, санхүү татвар болон хууль эрх зүйн таатай орчинг бүрдүүлэх; уул уурхайн бус бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлийг дэмжих замаар экспортыг төрөлжүүлэх, олон улсын стандартын шаардлага хангасан, нэмүү өртөг шингэсэн бүтээгдэхүүний экспортыг дэмжих, худалдааг хөнгөвчлөх, гадаад зах зээлийг тэлж, экспортыг нэмэгдүүлэх бодлого баримтлан ажиллаж байна.

Энэ хүрээнд тус яамнаас ШХУ-ын Женев хотноо төвтэй Олон улсын худалдааны төвийн дэмжлэгтэйгээр 2019 онд боловсруулсан “Монгол Улсын худалдаа, хөрөнгө оруулалтын замын зураг” баримт бичгийг хэрэгжүүлж, малын гаралтай бүтээгдэхүүн, үйлчилгээний худалдааны салбар түүний дотор мэдээлэл харилцаа холбооны технологи, аялал жуулчлал болон сэргээгдэх эрчим хүч, эрдсийн боловсруулалтыг экспорт, хөрөнгө оруулалтын чиглэлээр хөгжүүлэх нөөц боломжийг ашиглах чиглэлээр ажиллаж байна.

Монгол Улс ДХБ-ын Худалдааг хөнгөвчлөх хэлэлцээрт 2017 онд нэгдэж, хэлэлцээрийн 99 дэх гишүүн улс болсон. Энэхүү хэлэлцээр нь экспорт, импорт мөн дамжин өнгөрөх барааны урсгалыг саадгүй, шуурхай нэвтрүүлэх, мөн худалдааг хөнгөвчлөх чиглэлээр хил гаалийн байгууллагуудын хамтын ажиллагаа, уялдаа холбоог сайжруулах, чадавхыг бэхжүүлэх замаар худалдааны өртөг зардал, цаг хугацааг бууруулах зорилготой. Далайд гарцгүй, алслагдмал байршилтай Монгол Улсын хувьд худалдааг хөнгөвчлөх ажлыг үр дүнтэй хэрэгжүүлэх нь худалдааг дэмжих зөөлөн дэд бүтцийг бий болгож буй хэрэг юм.

ДХБ-ын судлаачдын тооцоолсноор тус хэлэлцээрийг бүрэн хэрэгжүүлснээр далайд гарцгүй хөгжиж байгаа орнууд (ДГХБО)-ын гадаад худалдааны зардал 13.2%-15.5%-иар буурч, ДХБ-ын гишүүн орнуудын бараа экспортлох хугацаа дунджаар 2 өдрөөр, харин бараа импортлох хугацаа 1-1.5 өдрөөр тус тус багасч, экспорт, импортод зарцуулах хугацаа одоо байгаагаас 47%-иар хэмнэгдэнэ.

Худалдааг хөнгөвчлөх хэлэлцээрт заасны дагуу хэлэлцээрийн хэрэгжилтийг хангах, салбар дундын зохицуулалт хийх үүргийг хэрэгжүүлэх Гадаад харилцааны сайдаар ахлуулсан “Үндэсний хороо”-г Монгол Улсын Засгийн газрын 2017 оны 5 дугаар сарын 10-ны өдрийн 137 дугаар тогтоолын дагуу байгуулсан. Үндэсний хороо өнгөрсөн хугацаанд зургаан удаа хуралдаж “Худалдааг хөнгөвчлөх 2018-2022 Үндэсний хөтөч зураг”, мөн “Үндэсний хорооны стратеги төлөвлөгөө 2018-2022”-г баталж, хэрэгжүүлэн ажиллаж байна. Тус хэлэлцээрээр хүлээсэн үүргээ манай улс 2026 он гэхэд бүрэн хэрэгжүүлсэн байх ёстой бөгөөд өнөөдрийн байдлаар хэлэлцээрийн биелэлт 56.3%-тай байна.

Тус хэлэлцээрийг хэрэгжүүлэх хүрээнд дараах тоймтой ажлыг хийж гүйцэтгэсэн. Үүнд:

- Дэлхийн Банк Группийн дэмжлэгтэйгээр 2019 оноос “Гадаад худалдааны мэдээллийн нэгдсэн сан” төслийг хэрэгжүүлж, 2020 оны 12 дугаар сарын 11-ний өдөр энэ санг хэрэглээнд нэвтрүүлсэн. Тус сан нь импорт, экспорт, дамжин өнгөрөх тээвэрт шаардагдах худалдаатай холбоотой бүх хууль тогтоомж, зохицуулалтын мэдээллийг агуулсан цахим хуудас юм.
- Худалдааг хөнгөвчлөх хэлэлцээрийн 10.4-т гишүүд импорт, экспорт, эсхүл дамжуулан өнгөрүүлэхэд шаардлагатай баримт бичиг, өгөгдлийг худалдаа

эрхлэгчид нэг цэгээр дамжуулан холбогдох эрх бүхий байгууллага, яам агентлагт мэдүүлэх боломж бүхий нэг цонхны системийг бий болгох талаар заасан. Энэ заалтыг хэрэгжүүлэх зорилгоор Азийн хөгжлийн банкны дэмжлэгтэйгээр 2016 оноос хэрэгжиж буй Хилийн үйлчилгээг сайжруулах бүс нутгийн төсөл (RIBS)-ийн хүрээнд хил гаалийн хяналтын "Цахим нэг цонх"-ны системийг байгуулах бэлтгэлийг хангаж байна.

- Гадаад худалдааг хөнгөвчлөх, улмаар цахим худалдааны орчныг бүрдүүлэх зорилгоор НҮБ-ын Ази, Номхон далайн эдийн засаг, нийгмийн комисс (ЭСКАП)-оос санаачилсан "Ази, Номхон далайн хил дамнасан цаасгүй худалдааг хөнгөвчлөх тухай Ерөнхий хэлэлцээр"-т нэгдэн орох бэлтгэл ажлыг хангасан бөгөөд 2022 оны 1 дүгээр сарын 5-ны өдрийн Засгийн газрын хуралдаанаар хэлэлцүүлсэн. Цаашид УИХ, Байнгын хороогоор хэлэлцүүлэн шийдвэрлүүлэхээр ажиллаж байна. ДХБ-ын Худалдааг хөнгөвчлөх хэлэлцээр, Цаасгүй худалдааг хөнгөвчлөх Ерөнхий хэлэлцээрийг хамтад нь үр дүнтэй хэрэгжүүлж чадвал Монгол Улсын худалдааны зардал 30 хувиар буурна гэсэн тооцоог хийсэн.
- ГХЯ-ны зүгээс худалдааг хөнгөвчлөх чиглэлээр олон улсын байгууллага, хөгжлийн түнш орнуудтай хамтын ажиллагааг өргөжүүлэхэд анхаарч ажиллаж байна. Энэ хүрээнд Монгол Улс НҮБ-ын Худалдаа, хөгжлийн бага хурлаас хэрэгжүүлдэг Худалдааг хөнгөвчлөх Үндэсний хорооны чадавхыг бэхжүүлэх хөтөлбөрт хамрагдаж эхэлсэн бөгөөд уг хөтөлбөрийн хүрээнд Худалдааг хөнгөвчлөх шинэчлэлийн үйл ажиллагааны явцыг хянах (Reform Tracker) төсөл, Хямралын үед худалдааг хөнгөвчлөх үйл ажиллагааны бэлэн байдалд түргэвчилсэн үнэлгээ хийх (Rapid Scan) төслийг тус тус хэрэгжүүлж ажиллаж байна.

Мөн Үндэсний хороо худалдаанд зарцуулагдах цаг хугацаа, зардал, баримт бичгийн бүрдүүлэлт, хилийн хяналтын байгууллагуудын уялдаа холбоо, давхардал зэрэг гадаад худалдаанд тулгарч буй бодит асуудлуудыг хэлэлцэж, зарим нэр төрлийн бараа бүтээгдэхүүний экспорт, импортын үйл ажиллагаа эрхэлдэг аж ахуйн нэгжтэй холбогдож тэдэнд тулгарч буй саад, бэрхшээлийн талаар судалгаа хийсэн. Гадаад худалдаа эрхлэгч нь экспорт, импорт, дамжин өнгөрүүлэхтэй холбоотой асуудлыг зохицуулсан дүрэм, журам, стандартын шаардлагыг мөрдөхийн тулд олон тооны мэдээлэл, бичиг баримтыг эрх бүхий байгууллагуудад цахим болон цаасан маягаар бүрдүүлж өгч байна. Эдгээр давхардсан бичиг баримт, дагалдан гарах зардал нь хил, гааль, хяналтын зэрэг холбогдох байгууллага болон бизнесийн хүрээнийхэнд ихээхэн хүндрэл учруулж буй бөгөөд асуудлыг шийдэх нэг арга бол гадаад худалдаа, тээврийн үйл ажиллагаанд оролцогч талуудад стандартчилагдсан мэдээлэл, бичиг баримтыг нэгдсэн цахим орчинд төвлөрүүлэх "Гадаад худалдааг хөнгөвчлөх цахим нэг цонх"-

ыг бий болгох явдал юм.

Цахим нэг цонх байгуулагдсанаар бизнес эрхлэгчид гадаад худалдаа хийхэд шаардагдах бичиг баримт, мэдээллийг нэг удаа, нэг цэгт бүрдүүлэх боломжтой болж, худалдаанд зарцуулах цаг болон зардлаа хэмнэх бүрэн боломжтой болно.

2. Монгол Улс Дэлхийн худалдааны байгууллагын гишүүн болж, түүний хэлэлцээрүүдэд нэгдэн орсноор манай улсын эдийн засагт ямар үр ашиг үзүүлсэн, ямар үүрэг амлалт хүлээсэн, тарифын болон бусад хөнгөлөлтийн талаар:

Монгол Улс 1997 онд ДХБ-ын гишүүн болсноор ДХБ-ын олон талт худалдааны хэлэлцээрүүдийн хэрэгжилтийг хангаж ажиллах үүрэг хүлээж, "ДХБ байгуулах тухай Марракешийн хэлэлцээрт Монгол Улс нэгдэн орох тухай Протокол"-д дурдсан шаталсан хугацаа бүхий үүрэг, амлалтыг авсан. Энэ үүрэг, амлалтын хүрээнд УИХ-аас 1996 оны 71 дүгээр тогтоолоор 5 заалт бүхий дараах арга хэмжээг хэрэгжүүлэхийг Засгийн газарт даалгасан. Үүнд:

1. Монгол Улсын хууль тогтоомжийг ДХБ-ын олон талт хэлэлцээрүүдэд нийцүүлэх;
 - Энэ заалтыг хэрэгжүүлэх зорилгоор Засгийн газраас дотоодын холбогдох хууль тогтоомжийг ДХБ-ын хэлэлцээрүүдэд нийцүүлж, гаалийн үйлчилгээг хялбаршуулах, худалдаа, хөрөнгө оруулалтын таатай орчин бүрдүүлэх зэрэг арга хэмжээг хэрэгжүүлж ирсэн;
2. Уругвайн үе шатны хэлэлцээний төгсгөлийн баримт бичгийг сурталчлах, яам, агентлагуудын ажилтнуудад зориулж сургалт зохион байгуулах;
 - Холбогдох яам, агентлагуудын ажилтнуудад зориулж ГХЯ-наас дээрх сургалт, семинарыг тогтмол зохион байгуулж байна;
3. ДХБ-ын олон талт хэлэлцээрүүдийн орчуулгыг хянаж эмхтгэл болгон хэвлэх;
 - Хэлэлцээрүүдийн орчуулгыг хянаж, 2007 онд Төрийн мэдээлэл сэтгүүл /Тусгай дугаарын VII, VIII боть/-д хэвлүүлсэн;
4. ДХБ-ын олон талт хэлэлцээрүүдийг хариуцан хэрэгжүүлэх, тэдгээрт заасан мэдээ, мэдээллийг тогтмол гаргаж байх;
 - Засгийн газрын 1997 оны 14 дүгээр тогтоолоор ДХБ-ын хэлэлцээрүүдийг хариуцан хэрэгжүүлэх яам, агентлагийн хуваарийг баталсан.